

MUZEJSKI VJESNIK 7

GLASILO MUZEJA

SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI VJESNIK

**GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE
HRVATSKE**

(Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovec, Koprivnica, Križevci,
Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

UREDNIŠTVO

Vladimir Kalšan (glavni i odgovorni urednik), Ljubica Ramušćak,
Marina Šimek, Vlado Srimšček, Branimir Šimek (tehnički urednik)
Vladimira Pavić

Muzejski vjesnik izlazi povremeno, a najmanje jednom godišnje.
Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Časopis solidarno financi-
raju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

NAKLADNIK

Muzej Međimurja — Čakovec

ZA NAKLADNIKA

Vladimir Kalšan

TISAK

TIZ »Zrinski« Čakovec, naklada 800 komada

BROJ 7 — OŽUJAK 1984.

GOD. VII

Za sadržaj priloga odgovaraju autori

SADRŽAJ:

ZAVIČAJNE ZBIRKE

— Franjo Horvatić: Zavičajne muzejske zbirke i problemi kadrova	3
— Zorko Marković: O stanju muzejskih zavičajnih zbirki i problemima u vezi s njima	4
— Marijan Špoljar: Diskusija o muzejskim zbirkama	6
— Martin Matiščin: O osnivanju i djelovanju zavičajnog muzeja Virje	8

MUZEOLOŠKA PITANJA I PROBLEMATIKA

— Dragutin Feletar: Za optimalniju mrežu muzeja u sjeverozap. Hrvatskoj	13
— Ivanka Štager: Stalni postav »Tito Varaždinu — Varaždinu« u Gradskom muzeju Varaždin — Odjelu Muzej narodne revolucije	19
— Dragutin Feletar: Kiparski atelier — radionica i učionica	22
— Jasna Tomičić: Obnova muzeja narodne revolucije	25
— Ljerka Šimunić: Suradnja Gradskog muzeja Varaždin i varaždinske industrije svile, konfekcije i kišobrana	27
— Jasna Tomičić: Stari grad	31
— Marijan Špoljar: U povodu izložbe »Tri situacije«	32
— Miroslav Klemm: O djelovanju galerije »Disk kočnice« u tvornici disk kočnica SOUR »Varteks« u Varaždinu	36
— Željko Tomičić: Međunarodni znanstveni simpozij ranosrednjevjekovne arheologije u Nitri	38

STRUČNI ČLANCI

— Božidar Gerić: Bilješke o rekognosciranju i iskapanjima arheoloških terena u bjelovarskom kraju 1983. godine	45
— Zoran Homen: Pokusno sondiranje na ranosrednjevjekovnoj nekropoli u Popovcu	49
— Zorko Marković: O nekim nejasnim pitanjima kronologije brončanog doba u sjevernoj Hrvatskoj	52
— Željko Tomičić: Sumarni osvrt na rezultate arheoloških istraživanja područja Međimurja u razdoblju od 1972 — 1982. (I)	56
— Marina Šimek: O važnom paleontološkom nalazu nedaleko Ludbrega	65
— Prilog: Metoda gipsanja in situ	72
— Željko Tomičić: Zaštitna arheološka istraživanja u Jurju u Trnju	81
— Željko Tomičić — Josip Vidović: Pokusna arheološka istraživanja naselja Goričan tijekom 1983. godine	84

— Josip Vidović — Željko Tomičić: Arheološka istraživanja u Goričanu 1983. godine	88
— Josip Vidović: Nastavak istraživanja perioda starijeg željeznog doba na lokalitetu Goričan '82	93
— Miroslav Klemm: Nekoliko planova Varaždina iz vlasništva Gradskog muzeja Varaždin	98
— Tomislav Đurić: Zaboravljena gotika Hrvatskog Zagorja — Sv. Jakov na Očuri	107
— Antun Stišćak: O jednom broju logoraša »Danice«	109
— Josip Fluksi: Dalmatinski narodni nakit u fundusu muzeja grada Koprivnice	113
— Josip Fluksi: Naprava za lov jazavaca	121
— Libuše Kašpar: Etnološka bibliografija novinskih članaka	122

VIJESTI

— Zorko Marković: Vrijedna knjiga o spomenicima kulture istočne Hrvatske	131
— Dragutin Feletar: Deveto izdanje Podravskog zbornika	133
— Dragutin Feletar: Monografija o Draganu Gažiju	131
— Dragutin Feletar: Dokumentirano kazivanje o NOB-u	135
— Tomislav Đurić: Prilozi za povijest varaždinskog bankarstva	136
— Vladimira Pavić: Deseti kongres Saveza Društava muzejskih radnika Jugoslavije	137
— Zorko Marković: Sastanak muzealaca Slavonije i sjeverozapadne Hrvatske	137
— Vladimira Pavić: Izbor zaštićene građe iz fundusa MMČ	138
— Željko Tomičić: Afrička lovačka zbirka dr Zdravka Pečara u Muzeju afričke umetnosti u Beogradu	139
— Antun Kozina: Akcije muzeja 1983. godine — Likovne i druge izložbe u Krapini	140
— Ljubica Duić-Jovanović: Osnovan književni klub	144

AKCIJE	147
------------------	-----

jima pri pokapanju i o materijalnoj kulturi pokojnika saznat ćemo više nakon iskapanja koje će križevački Gradski muzej provesti u 1984. godini.

Bilješke:

¹ Slavenka Ercegović, Sondiranje ranosrednjekovne nekropole u Popovcu, Arheološki pregled 1, Beograd 1959. str. 105—107.

² Zahvaljujemo se Vilimu Koretiću na suradnji, kao i drugim mještanima Popovca, koji su sa velikom pažnjom pratili naša iskapanja i pri tome nam svesrdno pomagali.

Zorko Marković, Muzej grada Koprivnice

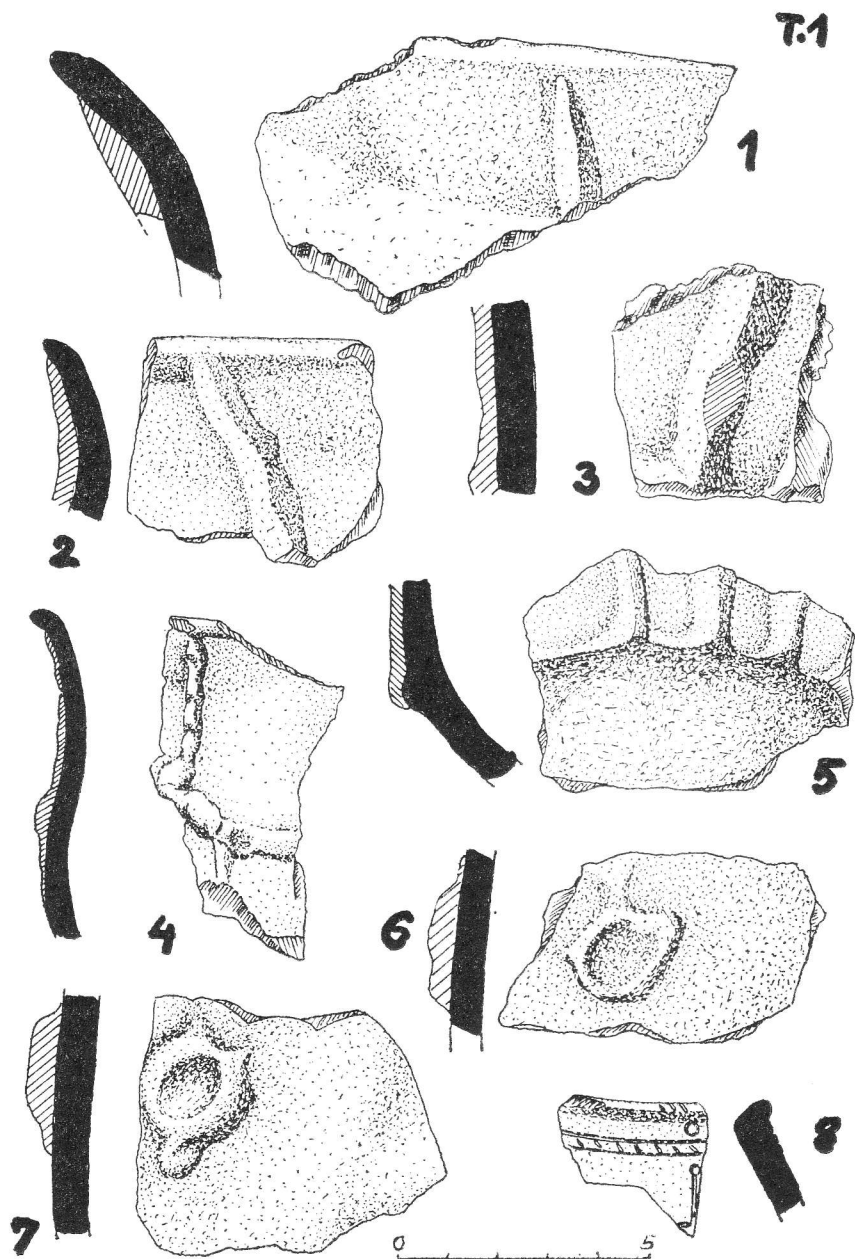
O NEKIM NEJASNIM PITANJIMA KRONOLOGIJE BRONČANOG DOBA U SJEVERNOJ HRVATSKOJ

Već ranije naznačili smo neke rezerve prema rješenjima kronologije i geneze brončanodobnih kultura u sjevernoj Hrvatskoj kakva su bila predložena od nekolicine istraživača¹. Danas, zbog niza novih nalaza, možemo jedan dio tih korekcija preciznije naznačiti i pokušati jedan dio nejasnoća riješiti.

Govoreći o genezi liscenske keramike naznačili smo da se ona ne smije i ne može tražiti isključivo u okviru ljubljanske kulture, već da treba obratiti veću pažnju na Kisapostag-kulturu², koja je jednim dijelom sudjelovala u genezi panonske inkrustirane keramike³. Te pretpostavke bazirali smo na činjenici da su u spiljama Vindiji i Mačkovoju (Velika pećina) pronađeni i ulomci keramike srodne Kisapostag-kulturi⁴. God. 1983. V. Štrk je za Zavičajni muzej u Čazmi proveo pokusno iskapanje na lokalitetu Čazma-Radinac i otkrio sasvim specifičan materijal, koji u sebi sadrži i elemente Kisapostag-kulture, te ga najvjerojatnije treba datirati u razdoblje prije početka liscenske keramike i panonske inkrustirane keramike⁵. Obje ove kulturne pojave, što je posebno interesantno, u sjevernoj Hrvatskoj se često pojavljuju zajedno. Premda se ne radi uvijek o zatvorenim nalazima, navodimo ovdje lokalitete na kojima se one pojavljuju zajedno: 1. Koprivnički Ivanec — Piškornica (zatvoreni nalaz); 2. Podgorač — Breški (zatvoreni nalaz); 3. Đakovo — Gra-

brovac; 4. Vučjak Feričanački — Jezero; 5. Viškovački vinogradi (T. 1/8); 6. Gradac⁶. Smatramo stoga da se ne može više govoriti o slučajnosti, već da se u sjevernoj Hrvatskoj licenska keramika NE POJAVLJUJE kao samostalna pojava. U jednome slučaju, u zatvorenom nalazu, kasna faza licenske keramike pojavljuje se zajedno i s vatinskom kulturom (Novigrad na Savi)⁷. Prema tome, kako danas izgleda, u sjeverozapadnoj Hrvatskoj bi materijal tipa Čazma bio jedna od onih spona koje su nedostajale između vinkovačke kulture i horizonta licenske i panonske inkrustirane keramike. Tome materijalu će vjerojatno pripadati i mala posudica pronađena kod Podravske Sesvete⁸. U Slavoniji situacija s međučlanom (ili međučlanovima) nije jasna, ali je moguće da Bebrina-tip vinkovačke kulture (možda njegova kasnija faza) ispunjava tu prazninu. Međutim, taj tip još uvijek nije dovoljno poznat.⁹

Pregledavajući ranije prikupljeni površinski materijal s lokaliteta Delovi — Poljane¹⁰ uočili smo i keramiku crvene do smeđe boje (iznutra ponekad plavo-sivu), s plastičnim rebrima (jednim ili više, ponekad narezanim) u gornjemu dijelu posude (T. 1/1 — 5). Dobre analogije ovakvom ukrašavanju nalazimo u Szőreg-tipu Perjamos-kulture¹¹, Mokrinu¹², dok donekle slične elemente nalazimo i na lokalitetima Apatovac — Gradec¹³ i Pod (stratum A)¹⁴. K ovome materijalu pribrojili smo i ulomke s dugmetastim aplikacijama (T. 1/6, 7), koji imaju analogije u najkasnijoj, ranobrončanodobnoj, fazi vučedolske kulture¹⁵, te u materijalu vinkovačke kulture¹⁶. Analogije ne dozvoljavaju sasvim preciznu atribuciju, ali nam otvaraju mogućnosti za neke pretpostavke. Teško je, naime, ovaj materijal atribuirati horizontu licenske i panonske inkrustirane keramike, jer takvih elemenata ondje nema. Također se ne radi niti o materijalu klasične vinkovačke kulture, od kojega se razlikuje i bojom, faktorom i plastičnim rebrima. Pretpostavljamo da ovaj materijal (uz koji svakako treba vezati i pronađene kamene sjekire)¹⁷ pripada neposrednom post-vinkovačkom razdoblju u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, te zapravo prethodi materijalu tipa Čazma. Szőreg-tip Perjamos kulture u novije vrijeme datiran je u Mađarskoj na kraj ranoga brončanog doba (tzv. rano brončano doba III) i u srednje brončano doba I — III, tj. do vremena Hügelgräber-kulture, a najranija inkrustirana keramika i Kisapostag-kultura u rano brončano doba III¹⁸. Smatramo da je, prema stanju istraživanja sudeći, u sjeverozapadnoj Hrvatskoj slijed brončanodobnih kulturnih pojava ovakav: 1. najkasnija faza vučedolske kulture (Rudina I); 2. vinkovačka kultura (Drljanovac)¹⁹; 3. Delovi; 4. Čazma; 5. sjeverna panonska inkrustirana keramika i licenska keramika. Materijal tipa Čazma istovremeno je s Kisapostag-kulturom te predstavlja još pravu ranobron-

1—7: Delovi — Poljane, 8 Viškovački vinogradi

čanodobnu pojavu, dok bi licenska i sjeverna panonska inkrustirana keramika predstavljale već horizont srednjega brončanog doba. Horizont između ove dvije kulturne pojave i kulture polja sa žarama do danas nije jasan, te nam zapravo još uvijek manjkaju argumenti za genezu kulture polja sa žarama. U Slavoniji će slijed brončanodobnih kultura biti drugačiji, ali ondje još uvijek nemamo dovoljno argumentiranu kronologiju ranoga brončanog doba, prije svega zbog nedostajanja međufaze između vinkovačke kulture i horizonta licenske keramike i južnopanonske inkrustirane keramike.

BILJEŠKE:

* Crteže uz ovaj tekst izradio je Josip Fluksi, konzervator Muzeja grada Koprivnice.

¹ Z. Marković, Znanstveni skup HAD-a, Vukovar 1981 (u tisku)

² *ibid*; također: Z. Marković, Podravski zbornik 82, Koprivnica 1982, 247—248.

³ I. Bóna, Die mittlere Bronzezeit Ungarns und ihre südöstliche Beziehungen, *Archaeologia Hungarica* s. n. IL, Budapest 1975, 225.

⁴ v. M. Simek, Godišnjak Gradskog muzeja Varaždin 5, Varaždin 1975, naročito T. II/4, 11, 12 i T. III/11.

⁵ Materijal će objaviti Vjekoslav Strk, kojemu zahvaljujem na informaciji.

⁶ Piškornica: Z. Marković, Podravski zbornik 82, 245—248; Breški: N. Majnarić-Pandžić, *Arheološki vestnik XXVII — 1976*, Ljubljana 1977, 68 i d.; Grabovac: I. Pavlović, Znanstveni skup HAD-a Vukovar 1981 (u tisku); Jezero: Z. Marković, *Glasnik slavonskih muzeja* 46, Vukovar 1982, 16—18. Na informaciji za Gradec zahvaljujem Dubravki Sokač-Stimac, arheologinji Muzeja Požeške kotline u Slavonskoj Požegi. Materijal s lokaliteta Viškovački vinogradi prikupio je i donio Zdenko Vrgoč, učenik iz Koprivnice, kojemu također zahvaljujem na podacima i materijalu (materijal će naknadno biti predan Muzeju Đakovštine u Đakovku).

⁷ N. Majnarić-Pandžić, o. c. 75.

⁸ Posudicu je pronašao slikar-naivac Josip Cugovčan iz Podravske Sesvete. Zahvaljujem na fotografiji i podacima Zoranu Homenu iz Gradskog muzeja u Križevcima. Približne analogije: I. Bóna, o. c. T. 11/5, T. 21/14, 17, 18 (materijal rane kulture Vaty i kasne Kisapostag-kulture).

⁹ v. o. tome: S. Dimitrijević, *Opuscula archaeologica* 7, Zagreb 1982, 19—20. Autor, međutim, Bebrina-tip smješta vremenski u razvijenu vinkovačku kulturu.

¹⁰ v. Z. Marković, Podravski zbornik 80, 324 i d.; ondje je navedena i sva literatura o tome lokalitetu.

¹¹ I. Bóna, o. c. T. 83/3, 12, 14, T. 88/3, T. 89/10.

¹² M. Girić, Mokri-nekropola ranog bronzanog doba, *Diss. et mon. XI*, Beograd 1971, T. III/4, T. XXVI/3.

¹³ Z. Marković, *Križevački zbornik* 2, Križevci 1982, 61: nalazi su samo spomenuti.

¹⁴ B. Čović, *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu — arheologija*, n. s. XX, Sarajevo 1965, T. VII/1, 2.

¹⁵ Z. Marković, *Arheološki vestnik XXXII*, Ljubljana 1980 (1982), T. 15/5, T. 17/1.

¹⁶ npr. S. Dimitrijević, *Opuscula archaeologica* 7, T. 5/5.

¹⁷ S. Kolar-Sušanj, *Arheološki pregled* 15, Beograd 1973 (1974), 172—173; Jedan ulomak kamene sjekire pronađen je na površini u vrijeme zaštitnih iskopanja 1983. god. u jesen.

¹⁸ Zahvaljujem dr. Nandoru Kaliczu iz Arheološkog instituta Mađarske akademije znanosti, koji me upozorio na ovu kronološku tabelu i poklonio mi njezinu fotokopiju. Tabelu je izradio N. Kalicz uz sudjelovanje R. Kalicz-Schreiber, P. Pataya, T. Kovácsa i G. Bándija, a bila je predmetom referata N. Kalicza na Simpoziju u Veroni 1980. godine.

¹⁹ A. Durman, *Opuscula archaeologica* 7, 37 i d. Table su, međutim, pobrkane, te se vinkovački materijal nalazi na T. 5 i 6, a ne na T. 7 i 8 kako se navodi u tekstu.